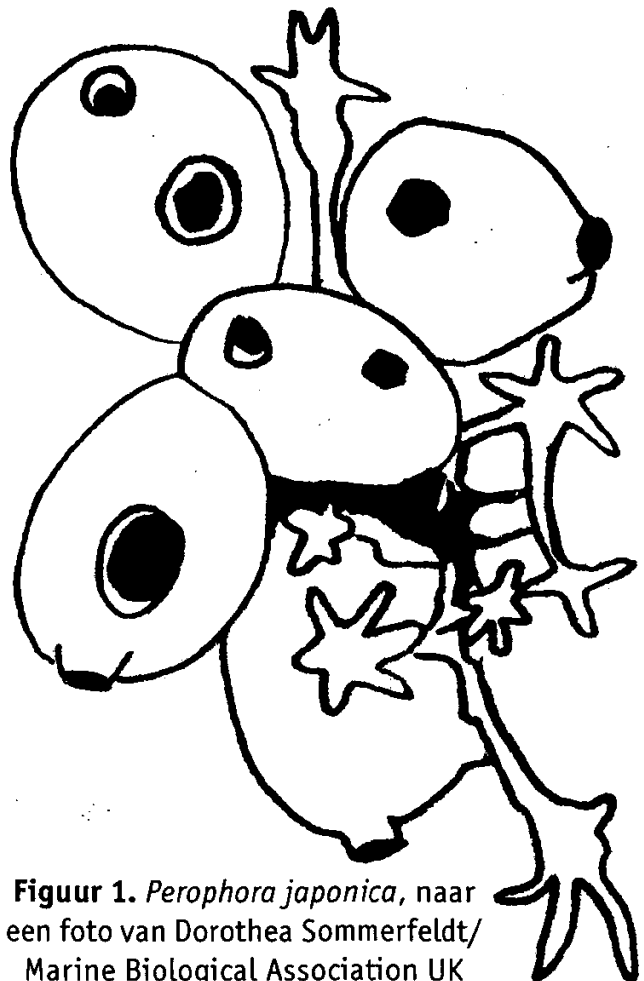

DE AZIATISCHE ZAKPIJP *PEROPHORA JAPONICA* OKA, 1927 IN NEDERLAND – MARCO FAASSE

... we may never fully know what the biota of the continental margins looked like before ships ... - J.T. Carlton

KENMERKEN

Perophora's zijn kleine zakpijpjes die verbonden zijn door een stolon of kruipstengel. In Europa komen nu twee soorten voor: de inheemse *Perophora listeri* (niet in Nederland) en de west-Pacifische *P. japonica* (fig. 1). Kleurenfoto's zijn te vinden via Bishop (2003). Op The Dutch Ascidians Homepage (www.ascidians.com) van Arjan Gittenberger zijn onder de familie Perophoridae foto's te vinden van *P. japonica*, *P. listeri* en andere *Perophora*'s. Oppervlakkig bekeken kan een kolonie aangezien worden voor een groepje kleine doorzichtige zakpijpjes (*Ciona intestinalis*). De stolons van *P. japonica* zijn soms nauwelijks te zien doordat de individuen dicht tegen elkaar zitten, maar de individuen kunnen ook verspreid zijn langs de stolon (Foto 5). Ze kunnen tot zo'n 5 mm groot worden; die van oudere kolonies zijn kleurloos, die van jongere delen van kolonies zijn vaak doorzichtig groenachtig geel. Aan de uiteinden van de stolons zijn 's zomers gele, hoekige, ster-vormige knoppen aanwezig, die nooit gemeld zijn van andere *Perophora*-soorten (Bishop, 2003; Tompsett, 2004). Na conserveren in alcohol verdwijnt de gele kleur en zijn de eindknoppen moeilijk te herkennen. Ze breken ook gemakkelijk af.

Figuur 1. *Perophora japonica*, naar een foto van Dorothea Sommerfeldt/ Marine Biological Association UK (website MarLIN).

INVASIEGESCHIEDENIS

De eerste waarnemingen in Europa werden gedaan in 1982 aan de Kanaalkusten van Frankrijk (Monniot & Monniot, 1985). Vanaf 1999 werd *P. japonica* waargenomen op verschillende plaatsen in Zuid-Engeland: een jachthaven bij Plymouth, de lagune The Fleet, voorts Milford Haven en in 2003 ook op het Kanaaleiland Guernsey (Nishikawa *et al.*, 2000; Baldock & Bishop, 2001; Bishop, 2003; Tompsett, 2004). De eerste melding van Noord-Amerika is van augustus 2003 van Humboldt Bay aan de kust van noord Californië (Lambert, 2004).

WAARNEMINGEN IN NEDERLAND

Op 15/07/2004 werd door de schrijver van dit stukje op Neeltje Jans een kleine kolonie *Perophora's* verzameld op een ponton van de passantensteiger in de Buitenhaven. De kleurloze kolonie zat op een knotszakpijp (*Styela clava*). Tijdens een gecombineerde excursie van de KNNV Waterweg-Noord en de Belgische SWG op 18/09/2004 verzamelde hij twee kolonies met een groenachtig gele tint van een ponton in de jachthaven van Wemeldinge. Er waren enkele gele eindknoppen aanwezig. Een kleine kolonie van twee individuen zat op een touw, een grotere kolonie van enkele tientallen individuen zat op een ronde zakpijp (*Molgula manhattensis*) op een ander touw. Op 22/09/2004 verscheen op de website van de stichting Anemoon (Spuisluis) een melding van Harry Holsteijn over *Perophora's*, eveneens van een plek op Neeltje Jans. Wij wisten toen nog niet van elkaars waarnemingen! Hoogstwaarschijnlijk behoren de *Perophora's* van Neeltje Jans eveneens tot de soort *P. japonica*. Harry maakte tevens een foto (Foto 5). Op 02/10/2004 werden in de jachthaven van Wemeldinge nog enkele kolonies met eindknoppen verzameld op een knotszakpijp, een *Ascidiella* en een spons. In enkele individuen waren parasitaire of commensale roeipootkreeftjes aanwezig. Mogelijk behoren ook deze oranje roeipootkreeftjes tot een geïntroduceerde soort. In ieder geval behoren ze niet tot één van de vier Nederlandse soorten die Faasse (2003) noemt van zakpijpen.

DANKWOORD

Dank aan Michel Otten voor het organiseren van de excursie, aan Mart Karremans voor het arrangeren van toestemming voor het bezoek aan de jachthaven en aan Harry Holsteijn voor de foto.

SUMMARY

The Asiatic sea squirt *Perophora japonica* Oka, 1927 is recorded from The Netherlands at two localities in the Oosterschelde. At one locality on a pontoon for yachts waiting for the lock gates to open and at the other locality on a pontoon in a marina. The first colony was collected on 15/07/2004. Parasitic or commensal copepods were present in one of the colonies; these copepods seem to be non-indigenous.

LITERATUUR

- BALDOCK, L. & J.D.D. BISHOP, 2001. Occurrence of the non-native ascidian *Perophora japonica* in the Fleet, southern England. *J.Mar.Biol.Ass.U.K.* 81: 1067.
- BISHOP, J.D.D., 2003. *Perophora japonica*. A sea squirt. *MarLIN, Marine Life Information Network*. Plymouth: Marine Biological Association of the U.K. <http://www.marlin.ac.uk/species/Perophorajaponica.htm>
- FAASSE, M.A., 2003. Met mariene ongewervelden geassocieerde roeipootkreeftjes in Nederland (Crustacea: Copepoda). *Nederlandse Faunistische Mededelingen* 19: 79-86.
- LAMBERT, G., 2004. Update on invasive ascidians. In: C. & G. Lambert (eds.), *Ascidian News* no. 55 (internetnieuwsbrief).
- MONNIOT, C. & F. MONNIOT, 1985. Apparition de l'ascidie *Perophora japonica* sur les côtes et dans les ports de la Manche. *Comptes Rendus de la Société de Biogéographie* 61: 111-116.
- NISHIKAWA, T., J.D.D. BISHOP & A.D. SOMMERFELDT, 2000. Occurrence of the alien ascidian *Perophora japonica* at Plymouth. *J.Mar.Biol.Ass.U.K.* 80: 955-956.
- TOMPSETT, P.E., 2004. Seasquirts from across the world invade Britain!! *Extract from HVMCA (Helford Voluntary Marine Conservation Area) newsletter* no. 28 Spring 2004.

Adres van de schrijver:
 Schorerstraat 14
 4341 GN Arnemuiden
 e-mail: mafaasse@hetnet.nl